

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Adroddiad Blynyddol Llywodraeth Cymru

2023-2024

llyw.cymru

Rhagair

Vaughan Gething AS

PRIF WEINIDOG CYMRU

Rwy'n falch o gyhoeddi ein trydydd adroddiad blynyddol yn nhyrnor y Senedd hon, gan dynnu sylw at y cynnydd a wnaed gennym tuag at gyflawni ein Rhaglen Lywodraethu a'r camau yr ydym yn eu cymryd i wireddu ein hamcanion llesiant.

Mae heriau'r blynyddoedd diwethaf wedi bod yn ddi-baid. Eleni, fe wnaethom barhau i wynebu chwyddiant uchel, costau byw cynyddol ac ansicrwydd byd-eang gyda gwrthdaro ofnadwy yn Wcráin a'r Dwyrain Canol.

Mewn termau real, mae ein setliad cyllidebol yn werth £800 miliwn yn llai na'r disgwyl adeg adolygiad gwariant diwethaf y DU yn 2021. O ganlyniad, bu'n rhaid gwneud dewisiadau anodd. Er hynny, drwy gydol y cyfnod heriol hwn, mae'n bwysig cydnabod ymroddiad a gwaith caled ein holl bartneriaid ledled Cymru y mae eu hymrwymiad a'u gwytnwch wedi bod yn ddiwyro.

Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn yn dangos y cynnydd cadarn a wnaed dros y flwyddyn ddiwethaf, o dan arweiniad fy rhagflaenydd Mark Drakeford. Er gwaethaf y cefndir ariannol anodd, mae'r adroddiad yn dangos ein bod wedi parhau i gyflawni ein blaenoriaethau. Boed drwy gyflwyno prydau ysgol am ddim i bob disgybl ysgol gynradd, arwain y byd mewn cyfraddau ailgylchu, neu gefnogi dros 30,000 o bobl ifanc yn rhan

o'n Gwarant i Bobl Ifanc, rydym yn cyflawni ar gyfer pobl ble bynnag y maent yn byw a beth bynnag fo'u hamgylchiadau. Hoffwn fanteisio ar y cyfle hwn i ddiolch i Mark am ei gyfraniad aruthrol ac i ailddatgan fy ymrwymiad i adeiladu ar y cyfraniad hwnnw.

Hoffwn ddiolch hefyd i Aelodau Dynodedig Plaid Cymru, Siân Gwenllian AS a Cefin Campbell AS, am eu cydweithrediad ar y Cytundeb Cydweithio.

Eleni, rydym wedi cynhyrchu Adroddiad Blynyddol mwy cryno a phenodol, ac yn y dyfodol byddwn yn cyhoeddi llai o strategaethau, cynlluniau ac adroddiadau blynyddol. Yn hytrach, byddwn yn rhannu ein cynlluniau a'n cynnydd drwy ddulliau sy'n defnyddio llai o adnoddau fel y gallwn ganolbwyntio'n barhaus ar gyflawni'n ymarferol.

Cyflwyniad

Dyma drydydd adroddiad blynyddol tymor y Senedd hon. Mae'n nodi'r cynnydd a wnaed gennym tuag at gyflawni ein hamcanion llesiant o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Strwythur yr adroddiad hwn

Mae'r adroddiad wedi'i drefnu o amgylch 10 amcan llesiant, gan dynnu sylw at gyflawniadau allweddol a chamau gweithredu a gymerwyd tuag at gyflawni'r amcanion hyn. Yn ogystal, ceir diweddariad manwl (yr atodiad) ar bob ymrwymiad a nodir o dan yr amcanion yn y Rhaglen Lywodraethu – y camau tuag at wireddu ein hamcanion llesiant.

Drwy gydol 23/24, buom yn gweithio gyda Phlaid Cymru ar nifer o'r ymrwymadau sy'n cyfrannu at gyflawni ein hamcanion llesiant ac a oedd yn rhan o'r Cytundeb Cydweithio; amlygir y rhain yn y diweddariad manwl ategol (yr atodiad).

Dyma'r 10 amcan llesiant:

Darparu gofal iechyd effeithiol, cynaliadwy ac o ansawdd uchel.	Parhau â'n rhaglen hirdymor o ddiwygio addysg, a sicrhau bod anghydraddoldebau addysgol yn lleihau a bod safonau'n codi.
Diogelu, ailadeiladu a datblygu ein gwasanaethau ar gyfer pobl agored i niwed.	Dathlu amrywiaeth a gweithredu i ddileu anghydraddoldeb o bob math.
Adeiladu economi ar sail egwyddorion gwaith teg, cynaliadwyedd a diwydiannau a gwasanaethau'r dyfodol.	Bwrw ymlaen tuag at filiwn o siaradwyr Cymraeg, a galluogi twristiaeth, chwaraeon a'r celfyddydau i ffynnu.
Adeiladu economi gryfach a gwyrddach wrth inni ddatgarboneiddio cymaint â phosibl.	Gwneud ein dinasoedd, ein trefi a'n pentrefi yn lleoedd gwell fyth i fyw a gweithio ynddynt.
Ymgorffori ein hymateb i'r argyfwng hinsawdd a natur ym mhopeth a wnawn.	Arwain Cymru mewn sgwrs genedlaethol ar y cyd ynglŷn â'n dyfodol cyfansoddiadol, a rhoi'r presenoldeb cryfaf posibl i'n gwlad ar y llwyfan byd-eang.

1. Darparu gofal iechyd effeithiol, cynaliadwy ac o ansawdd uchel

Mae gwerthfawrogi a blaenoriaethu ein GIG yn hanfodol i sicrhau bod Cymru'n genedl iach a llewyrchus. Mae ein GIG arwrol yn gweithio'n ddiflino i ddarparu gwasanaethau o ansawdd uchel ac ym mis Hydref 2023, i gydnabod y pwysau parhaus ar y gwasanaeth ac effaith chwyddiant, gwnaethom ddarparu £425m ychwanegol i gefnogi'r GIG.

Rydym yn parhau i wneud cynnydd o ran lleihau amseroedd aros; mae arosiadau dros 104 wythnos wedi bod yn lleihau bob mis ers dwy flynedd. Ym mis Mawrth 2024, roedd y rhain 71% yn is na'u huchafbwynt wedi'r pandemig ac roedd perfformiad o ran canser ar ei lefel uchaf ers 2 flynedd.

Mae gweithlu'r GIG yn hanfodol i leihau amseroedd aros ac ym mis Mawrth 2024 daethom i gytundeb â Llywodraeth Kerala i **250 o weithwyr gofal iechyd proffesiynol** atgyfnerthu GIG Cymru. Yn nes at adref, cwblhawyd y cyfweiliadau ar gyfer y criw cyntaf o fyfyrwyr a fydd yn dechrau astudio yn ein **hysgol feddygol newydd yn y Gogledd** ym mis Medi.

Cynhaliwyd ein hymgyrch **'Helpwch Ni i'ch Helpu Chi'** rhwng mis Tachwedd a mis Chwefror gan gyrraedd 96% o oedolion yng Nghymru. Hyrwyddodd yr ymgyrch hon wasanaethau gan optometryddion, fferyllwyr, unedau mân anafiadau yn ogystal â GIG 111 Cymru, i helpu pobl i gael at y gofal cywir, y tro cyntaf a'u dargyfeirio o ymweliadau diangen ag adrannau achosion brys.

Mae'r **contractau diwygiedig â deintyddion, fferyllfeydd cymunedol a meddygon** yn darparu gofal o safon

i fwy o bobl. Eleni, darparwyd dros 1 miliwn o gyrsiau triniaeth ddeintyddol, ac mae gan dros 97% o feddygfeydd teulu nawr brosesau ar waith i osgoi'r dagfa am 8 y bore a galluogi pobl i gysylltu â'r feddygfa i drefnu apwyntiad drwy gydol y dydd. Mae'r **Gwasanaeth Fferylliaeth Gymunedol Glinigol** ar gael mewn 99% o fferyllfeydd ac mae presgripsiynydd ar gael mewn un o bob pedair fferyllfa, gan gynnig cyngor a thriniaeth am ddim heb fod angen gweld meddyg teulu.

Gwnaethom barhau i flaenoriaethu iechyd meddwl a llesiant meddyliol gan ddyrannu £25m ychwanegol yn 23/24 i helpu i gynyddu capasiti gwasanaethau iechyd meddwl. Roedd hyn yn cynnwys cynyddu'r ddarpariaeth mewn Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (CAMHS), cyswllt â gofal sylfaenol, gwasanaethau iechyd meddwl amenedigol a gwasanaethau anhwylderau bwyta i gefnogi ymyriadau cynnar a mynediad prydlon at wasanaethau. Mae ein gwasanaeth **111 pwyso 2 i gael cymorth iechyd meddwl brys** bellach ar gael ledled Cymru 24 awr y dydd, bob dydd ac mae wedi cael ei ddefnyddio gan 80,000 o bobl.

Mae **presgripsiynu cymdeithasol** yn ffordd o gysylltu pobl o bob oedran a chefnidir â'u cymuned er mwyn rheoli eu hiechyd a'u llesiant yn well. Mae'r **Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Presgripsiynu Cymdeithasol**, a lansiwyd ym mis Rhagfyr, yn amlinellu'r model presgripsiynu cymdeithasol yng Nghymru, ac yn ceisio annog camau lleol i'w wneud yn beth arferol ledled Cymru.

2. Diogelu, ailadeiladu a datblygu ein gwasanaethau ar gyfer pobl agored i niwed

Mae'r 1000 diwrnod cyntaf yn cael cryn ddylanwad ar ganlyniadau bywyd plentyn. Rydym am i bob plentyn gael y dechrau gorau mewn bywyd ac rydym yn parhau i fuddsoddi yn ein rhaglen flaenllaw **Dechrau'n Deg**. Yn ôl y ffigurau diweddaraf (22/23), roedd dros 35,400 o blant yn cael cymorth i'w helpu i ffynnu a thyfu. Erbyn mis Mawrth 2024, roedd dros 6,900 o leoedd gofal plant ychwanegol **Dechrau'n Deg** wedi cael eu cynnig i rieni plant 2 oed ledled Cymru ac roedd dros 1,000 o blant wedi manteisio ar y rhain mewn lleoliad cyfrwng Cymraeg.

Ym mis Mai 2024, gwnaethom gyflwyno ein **Bil Iechyd a Gofal Cymdeithasol** trawsnewidiol i ddileu elw preifat o wasanaethau plant penodol. Bydd y ddeddfwriaeth yn sicrhau bod rhaid i unrhyw ddarparwr newydd sy'n cynnig gwasanaeth plant o dan gyfyngiad fod yn **awdurdod lleol neu'n endid nid-er-elw**. Yn ogystal, bydd y Bil yn galluogi pobl sy'n cael gofal iechyd parhaus y GIG i ofyn am daliadau uniongyrchol fel y gallant ddewis sut i sicrhau gwasanaethau sy'n briodol ar gyfer eu hanghenion nhw.

Rydym yn gweithio gyda'n llysgenhadon ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal ar ein gweledigaeth uchelgeisiol i drawsnewid gwasanaethau plant yng Nghymru ac ym mis Medi gwnaethom lansio'r **Siarter Rhianta Corfforaethol**. Mae deugain 'rhiant corfforaethol' newydd eisoes wedi cofrestru ar gyfer y Siarter ac yn gweithio i sicrhau bod plant a phobl ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal yn cael yr un cyfleoedd a phrofiadau

bywyd â phlant a phobl ifanc eraill. Ym mis Mehefin 2023, caeodd y cyfnod cofrestru ffurfiol ar gyfer y Cynllun Peilot Incwm Sylfaenol ar gyfer pobl ifanc sy'n gadael gofal ac erbyn mis Gorffennaf 2023 roedd dros 97% o'r rhai a oedd yn gymwys wedi'u cofrestru.

Buddsoddwyd £43m yn 23/24 o'n cronfa **Tai â Gofal** gan barhau i gefnogi gwasanaethau llety i blant ag anghenion cymhleth yn nes at adref. Mae'r gronfa wedi cefnogi 25 o gynlluniau preswyl i blant a 6 chynllun llety mewn argyfwng, llety seibiant neu lety dros dro i blant a phobl ifanc. Mae buddsoddiadau eraill yn cynnwys 24 o gynlluniau byw â chymorth ar gyfer oedolion ag anabledd dysgu, a 14 o gynlluniau llety â chymorth ar gyfer oedolion a theuluoedd ag anghenion iechyd meddwl ac anghenion cymorth a gofal eraill.

Ym mis Rhagfyr, cyhoeddwyd ein cynllun gweithredu cychwynnol tuag at **Wasanaeth Gofal Cenedlaethol** gan amlinellu'n fanwl y cam cyntaf yn y rhaglen 10 mlynedd o hyd. Mae'r swyddfa newydd, y **Swyddfa Genedlaethol Gofal a Chymorth**, a sefydlwyd ym mis Ebrill 2024, yn garreg filltir bwysig ar y daith uchelgeisiol hon. Mae ein gweithlu gofal cymdeithasol yn hanfodol i gefnogi ein nod o greu system ofal integredig ac ataliol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn ac rydym yn falch ein bod wedi darparu'r Cyflog Byw Gwirioneddol i weithwyr gofal cymdeithasol am ail flyyddyn.

3. Adeiladu economi ar sail egwyddorion gwaith teg, cynaliadwyedd a diwydiannau a gwasanaethau'r dyfodol

Rydym yn parhau i fod wedi ymrwymo i economi sydd â gwaith teg wrth ei gwraidd, lle mae busnesau, undebau a gweithwyr yn gweithio gyda'i gilydd er budd pawb. Ym mis Ebrill 2024, daeth y **Ddyletswydd Partneriaeth Gymdeithasol** ar gyrrff cyhoeddus i rym, gan sicrhau bod cyflogwyr a gweithwyr yn cael eu cynnwys yn y broses o wneud penderfyniadau am eu llesiant.

Cafodd ein **cenhadaeth Economaidd**, ei ail-lansio ym mis Tachwedd ac mae'n nodi pedair blaenoriaeth: pontio teg a ffyniant gwyrdd; platfform i bobl ifanc, gwaith teg, sgiliau a llwyddiant; partneriaethau cryfach ar gyfer rhanbarthau cryfach a'r economi bob dydd; a buddsoddi ar gyfer twf.

Rydym yn parhau i dargedu adnoddau lle mae eu hangen fwyaf, a'r ffocws allweddol ar gyfer twf economaidd yw addysg a sgiliau. Mae dros 30,000 o bobl ifanc wedi dechrau ar raglenni cyflogadwyedd a sgiliau fel rhan o'n **Gwarant i Bobl Ifanc**, ac ers mis Mai 2021 rydym wedi darparu bron i 51,000 o brentisiaethau pob oed. Nod y rhain yw cynnig profiad ymarferol a throsglwyddadwy mewn sectorau â blaenoriaeth a helpu i leihau prinder sgiliau.

Er mwyn sicrhau ffyniant gwyrdd, rydym yn gwneud y gorau o'n hadnoddau naturiol. Ym mis Mawrth 2024, cyhoeddwyd tri enillydd yr **Her Môr-lynoedd Llanw** a gafodd gyllid i gwblhau eu prosiectau ymchwil. Gwnaethom hefyd ddarparu bron i £1m o gyllid i gefnogi Cymru i fod yn arweinydd ym maes ynni ffrwd lanw. Yn ogystal, darparwyd £1m arall i Awdurdod Porthladd Aberdaugleddau i'w alluogi i fanteisio i'r eithaf ar wynt arnofiol yn y Môr Celtaidd.

Er mwyn denu mwy o fuddsoddiad mewn seilwaith, gan gynnwys ein sector ynni adnewyddadwy, cafodd y **Bil Seilwaith** nodedig y Cydsyniad Brenhinol ym mis Mehefin 2024. Mae'r ddeddfwriaeth hon yn darparu proses gynllunio 'siop un stop' newydd sy'n caniatáu i ganiatadau, cydsyniadau a thrwyddedau penodol gael eu dyfarnu i brosiectau seilwaith mawr, gan gynnwys ynni adnewyddadwy.

Mae ein clwstr lled-ddargludyddion cyfansawdd llewyrchus yng nghyffiniau Casnewydd yn creu swyddi sgiliau uchel ac yn sbarduno twf allforion o Gymru. Cefnogwyd gwneuthurwr offer lled-ddargludyddion o'r Unol Daleithiau, sef KLA, i ddod â'i bencadlys a'i ganolfan Ymchwil a Datblygu newydd i Gymru. Y gobaith yw y bydd y cyfleuster newydd hwn, pan fydd ar agor, yn cyflogi tua 750 o bobl. Ym mis Medi, er mwyn amlygu Cymru fel lleoliad blaenllaw o ran datblygu lled-ddargludyddion, gwnaethom ymuno â **Chynghrair Rhanbarthau Lled-ddargludyddion Ewrop**.

Rydym yn cydnabod yr heriau sy'n wynebu'r sectorau manwerthu, hamdden a lletygarwch oherwydd chwyddiant a biliau ynni uchel. Dyrannwyd dros £140m i ddarparu rhyddhad ardrethi annomestig o 75% i fusnesau yn y sectorau hyn yng Nghymru. Flwyddyn ers lansio ein *Cynllun Gweithredu Manwerthu*, rydym yn falch o fod wedi darparu £20m yn ychwanegol i gefnogi hyd at 2,500 o fusnesau i fod yn fwy effeithlon o ran ynni. Yn ogystal, mae ein **Rhaglen Trefi Smart** yn cefnogi 133 o drefi i gasglu a defnyddio data i wneud penderfyniadau gwell sy'n seiliedig ar dystiolaeth.

4. Adeiladu economi gryfach a gwyrddach wrth inni ddatgarboneiddio cymaint â phosibl

Rydym wedi ymrwymo i bontio cyfiawn tuag at economi sero net, a hynny gan groesawu'r cyfleoedd y mae'n eu cynnig i'n holl fusnesau a chymunedau, gan sicrhau nad oes neb yn cael ei adael ar ôl.

Er mwyn datgarboneiddio trafndiaeth, mae angen i fwy ohonom ddefnyddio dulliau teithio cynaliadwy. Yn 23/24, cafodd mwy na £100m ei fuddsoddi i **wella trafndiaeth leol**, gan gefnogi prosiectau a fydd yn darparu mwy o seilwaith gwefru cerbydau trydan, gwell trafndiaeth gyhoeddus leol a mwy o seilwaith i gefnogi cerdded a beicio.

Mae **teithio llesol** yn chwarae rhan allweddol o ran lleihau teithiau ceir a gwella canlyniadau iechyd. Ym mis Mawrth 2024, cyhoeddwyd ein *Cynllun Cyflawni Teithio Llesol* newydd sy'n nodi sut y byddwn yn gwneud cerdded a beicio yn fwy deniadol ac yn fwy cynhwysol.

Er mwyn gwella'r rhwydwaith bysiau, rhaid inni ddod â threfn ddadreoleiddio'r sector bysiau i ben, ac rydym yn bwrw ymlaen â'n deddfwriaeth a fydd yn trawsnewid y sector. Ym mis Mawrth 2024, cyhoeddwyd *Ein Map Ffordd i Ddiwygio'r Bysiau* sy'n nodi sut y byddwn yn gweithio gyda'r diwydiant bysiau ac undebau llafur i gyflawni ein gweledigaeth o **rwydwaith bysiau symlach, rhatach a mwy effeithlon**.

Rydym yn cydnabod pa mor bwysig yw technoleg ddigidol o ran lleihau teithiau, cadw busnes yn gystadleuol a lledaenu cyfoeth, gwytnwch a llesiant ar hyd a lled Cymru. Rydym yn falch ein bod wedi rhagori ar dargedau i gyflwyno **band eang sy'n gallu delio â gigadidau**. Mae 44,000 o eiddo wedi elwa ar y band eang hwn.

Mae'r anghenion trafndiaeth gyhoeddus mewn ardaloedd gwledig yn wahanol i'r rhai mewn trefi a dinasodded. Ym mis Mawrth 2024, cyhoeddwyd canllawiau newydd ar *trafnidiaeth gynaliadwy mewn ardaloedd gwledig* a darparwyd cyllid ychwanegol i greu rhwydwaith o glybiau ceir yn y cymunedau hyn.

Ein gweledigaeth yw sicrhau diwydiant ffermio llwyddiannus yng Nghymru sy'n cynhyrchu bwyd yn gynaliadwy, yn gofalu am ein hamgylchedd ac yn cefnogi ein cymunedau gwledig. Cyflwynodd **Deddf Amaethyddiaeth (Cymru)**, a gafodd y Cydsyniad Brenhinol ym mis Awst, yr amcanion **Rheoli Tir yn Gynaliadwy** fel y fframwaith ar gyfer cymorth yn y dyfodol. Rhwng mis Rhagfyr a mis Mawrth, ymgynghorwyd ar y *Cynllun Ffermio Cynaliadwy*. Rydym wedi gwrandao ar y pryderon a godwyd yn ystod y broses honno ac rydym yn gweithio mewn partneriaeth â ffermwyr a rhanddeiliaid i ddatblygu cynigion ar gyfer cynllun sy'n parhau i gefnogi ffermwyr i gynhyrchu cynnyrch o safon mewn modd cynaliadwy.

Ym mis Hydref 2023, cyhoeddwyd *Llwybr Newydd i Natur – y Cynllun Gweithredu Adfer Natur* ar gyfer ein Rhwydwaith Ffyrdd Strategol sy'n ymgorffori bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau ar draws ystad y Rhwydwaith ledled Cymru. Yn 23/24, ar hyd a lled y Rhwydwaith, cafodd 17,000 o goed a llwyni brodorol newydd a 220,000 o blanhigion a bylbiau brodorol ifanc eu plannu, cafodd 7.5 hectar o ardaloedd blodau gwyllt eu creu neu eu gwella, a chafodd 13.7 hectar o goetiroedd eu gwella a'u rhoi o dan reolaeth weithredol.

5. Ymgorffori ein hymateb i'r argyfwng hinsawdd a natur ym mhopeth a wnawn

Cymru bellach yw'r **aail wlad orau yn y byd am ailgylchu trefol**. Er mwyn mynd gam ymhellach, ym mis Ebrill 2024, daethpwyd â'r *Rheoliadau Ailgylchu yn y Gweithle* newydd i rym. Mae'r rhain yn ei gwneud yn ofynnol i bob gweithle busnes, y sector cyhoeddus a'r trydydd sector wahanu deunyddiau allweddol y gellir eu hailgylchu yn y ffordd y mae cartrefi eisoes yn ei wneud ar draws y rhan fwyaf o'r wlad. Bydd hyn yn helpu i **gynyddu cyfraddau ailgylchu** ymhellach a lleihau faint o wastraff sy'n cael ei anfon i safleoedd tirlenwi neu i'w losgi.

Mae ein canolfannau **Atgyweirio ac Ailddefnyddio** yn parhau i fod yn ased i gymunedau ledled Cymru, gan helpu yn ystod yr argyfwng costau byw a mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur, a hyn oll wrth wella ein heffeithlonrwydd o ran adnoddau. Mae ein **Cronfa Economi Gylchol** wedi darparu 53 o ganolfannau ac wedi buddsoddi mewn sefydliadau cymunedol fel Caffi Trwsio Cymru, sydd wedi ehangu eu rhwydwaith o gaffis trwsio i 118 o gymunedau ledled Cymru.

Dechreuodd cam cyntaf **Deddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023** ar 30 Hydref 2023, gan wahardd neu gyfyngu ar wyth o gynhyrchion plastig untro yng Nghymru. Fel cam nesaf, rydym wedi ymrwymo i ddechrau'r gwaharddiadau ar y cynhyrchion sy'n weddill, sy'n cynnwys caadau polystyren ar gyfer cwpanau, cynwysyddion bwyd a bagiau plastig untro erbyn mis Mawrth 2026. Rydym hefyd wedi ymrwymo i gyflwyno rheoliadau i wahardd weips gwlyb sy'n cynnwys plastig erbyn diwedd 2024.

Ym mis Ebrill 2024, helpodd trigolion ac ymwelwyr yn Aberhonddu i greu'r fenter gyntaf o'i thebyg yn y byd drwy dreialu **cynllun dychwelyd ernes** digidol ar draws y dref. Cafodd y cynllun ganlyniadau cadarnhaol gyda dros 18,974 o wobrau wedi'u hawlio ar eitemau ailgylchadwy cymwys a'r mwyafrif o'r cyfranogwyr yn dweud y byddent yn argymhell cynllun o'r fath yn y dyfodol.

Mae diogelu a gwarchod natur a bioamrywiaeth Cymru yn rhan hanfodol o'n hymateb i'r argyfwng hinsawdd a natur presennol. Parhaodd ein rhaglen **Lleoedd Lleol ar gyfer Natur** i ddod â chymunedau ynghyd i wella amgylcheddau lleol ledled Cymru. Roedd hyn yn cynnwys creu mwy na 730 o safleoedd peillwyr, mwy na 220 o safleoedd tyfu bwyd cymunedol, 500 o fannau gwyrdd, 260 o berllannau cymunedol o goed ffrwythau brodorol a 25 o erddi synhwyrdd therapiwtig a grëwyd gydag elusennau iechyd a GIG Cymru.

Lansiwyd **Cynllun Statws Coedwig Genedlaethol Cymru** ym mis Mehefin 2023, gan alluogi coetiroedd y tu allan i Ystad Goetir Llywodraeth Cymru i ymuno â'r Goedwig Genedlaethol. O ganlyniad, mae 28 o safleoedd coetir nad ydynt ym mherchnogaeth Llywodraeth Cymru wedi ymuno, gan arwain at rwydwaith Coedwig Genedlaethol o dros 100 o goetiroedd unigol amrywiol, yn amrywio o 1 hectar i dros 1,000 hectar. Mae cyfanswm maint y Goedwig Genedlaethol ar hyn o bryd yn 67,699 hectar.

6. Parhau â'n rhaglen hirdymor o ddiwygio addysg, a sicrhau bod anghydraddoldebau addysgol yn lleihau a bod safonau'n codi

Ym mis Medi, cwblhawyd y broses o gyflwyno'r **Cwricwlwm i Gymru** ym mhob lleoliad nas cynhelir a phob ysgol gynradd. Mae'r Cwricwlwm hefyd wedi'i gyflwyno ym mlynnyddoedd 7 ac 8 yn ein hysgolion uwchradd.

Er mwyn cyflawni ein huchelgeisiau ar gyfer cyrhaeddiad mewn rhifedd a llythrennedd, ym mis Tachwedd, lansiwyd ein *Cynllun Mathemateg a Rhifedd*. Rydym hefyd wedi cryfhau ein *Pecyn Cymorth Llafaredd a Darllen* i gefnogi ysgolion a lleoliadau i ddatblygu a gwreiddio dull ysgol gyfan o gyflawni safonau uchel.

Ers y pandemig, mae gormod o bobl ifanc yn colli amser amhrisiadwy yn yr ysgol. Yn 23/24, buddsoddiwyd £6.5m yn ychwanegol i recriwtio mwy o swyddogion ymgysylltu â theuluoedd a darparwyd £2.5m i swyddogion lles addysg roi cymorth ychwanegol i ddysgwyr â chyfraddau absenoldeb uchel. Er mwyn cefnogi ysgolion a lleoliadau i wella ymgysylltiad dysgwyr, ym mis Hydref, cyhoeddwyd canllawiau presenoldeb newydd, sef *Perthyn, ymgysylltu a chyfranogi*. Yn ogystal, ym mis Rhagfyr, sefydlwyd **Tasglu Presenoldeb Cenedlaethol** i ystyried a nodi camau pellach i ysgogi gwelliannau.

Er mwyn sicrhau na aiff unrhyw blentyn heb fwyd yn yr ysgol, rydym wedi sicrhau bod £58.5m arall ar gael i gyflwyno **prydau ysgol am ddim** i holl blant ysgolion cynradd. Ym mis Mawrth 2024, daeth 153,000 o ddisgyblion yn gymwys

o'r newydd i gael prydau ysgol am ddim o dan y cynnig a chafodd 16.4m o brydau ysgol am ddim ychwanegol eu gweini. Rydym ar y trywydd i ddatblygu'r ymrwymiad yn llawn erbyn mis Medi 2024, yn gynt na'r disgwyl, gyda 19 o'r 22 awdurdod lleol eisoes wedi cyflwyno'r cynllun i bob grŵp oedran ysgol gynradd.

Yn haf 2023, cynhaliodd y **Rhaglen Gwella Gwyliau'r Haf** 175 o gynlluniau, gan ddarparu dros 11,150 o leoedd i blant mewn ardaloedd dan anfantais economaidd-gymdeithasol ar bob diwrnod gweithredu. Amlygodd gwerthusiad o'r rhaglen ei llwyddiant o ran cefnogi ymgysylltu ag ysgolion ac uchelgeisiau yn ystod gwyliau'r ysgol a gwelwyd effeithiau cadarnhaol ar weithgarwch corfforol, deiet a llesiant emosiynol plant.

Ym mis Medi, sefydlwyd y **Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil**. Bydd y Comisiwn yn dod yn weithredol yr haf hwn ac mae ei flaenoriaethau strategol yn cynnwys darparu dysgu hyblyg, cynnal safonau rhagorol, lleihau bylchau mewn cyrhaeddiad a rhoi'r dysgwyr wrth wraidd y system addysg drydyddol.

Er mwyn meithrin **diwylliant arloesi** bywiog yng Nghymru a hyrwyddo arloeswyr, dyfarnwyd £11.8m i gefnogi dros 130 o brosiectau gyda'r nod o wella bywydau pobl, tyfu'r economi, a mynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur. Mae cynllun cydweithredol y cytunwyd arno gydag Innovate UK, wedi ysgogi £57m o fuddsoddiad gan y DU i Gymru.

7. Dathlu amrywiaeth a gweithredu i ddileu anghydraddoldeb o bob math

Ein nod yw i Gymru fod yn fan lle mae pawb yn teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi.

Ym mis Rhagfyr, cyhoeddwyd adroddiad blynyddol cyntaf y *Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol*. Roedd y cynnydd yn cynnwys penodi deg **mentor cymunedol** o gymunedau Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol yn y sector gofal plant a pharhau i ariannu Cyngor Ffoaduriaid Cymru er mwyn helpu pobl sydd newydd gael eu cydnabod yn ffoaduriaid (ceiswyr lloches gynt) i gael llety 'Symud Ymlaen'. Er mwyn gweithredu'r cynllun, gwnaethom hefyd lansio ein **Cynllun Grantiau Diwylliant ar gyfer Sefydliadau Llawr Gwlad** sy'n grymuso pobl o gymunedau Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol i ddathlu a rhannu eu diwylliant, gan gyfoethogi cefndir diwylliannol cyfoethog Cymru ymhellach.

Dylai pawb deimlo'n ddiogel ym mhob agwedd ar eu bywydau, gan gynnwys ar-lein. Rydym wedi cynnal sgysiau â phlatfformau cyfryngau cymdeithasol i nodi ffyrdd cydweithredol o weithio i fynd i'r afael â throseddau casineb ar-lein. Gwnaethom hefyd ddarparu dros £390,000 o gyllid i **Ganolfan Cymorth Casineb Cymru**. Cafodd y ganolfan dros 2,200 o atgyfeiriadau gan ddiodefwyr troseddau casineb, ac roedd 85% o'r rhain yn fodlon ar y gwasanaeth a gawsant.

Mae ein *Cynllun Gweithredu LHDTC+* wedi'i gydnabod drwy'r byd fel enghraifft o arfer dda ym maes llunio polisïau hawliau dynol. Yn 23/24, ehangwyd gwasanaethau cymorth i oroeswyr arferion trosi ledled Cymru a mynegwyd pryder

gyda Llywodraeth y DU am ei hoedi wrth gyflwyno deddfwriaeth i wahardd yr arfer. Rydym yn falch o gefnogi digwyddiadau Balchder a gwnaethom ariannu naw ohonynt yn 2023.

Drwy waith y **Tasglu Hawliau Pobl Anabl**, rydym wedi sicrhau bod y Model Cymdeithasol o Anabledd yn gwbl ganolog i'n gweledigaeth ar gyfer Cymru. Drwy ddeg gweithgor y Tasglu ymgysylltwyd â mwy na 350 o randdeiliaid, gan gynnwys y rhai â phrofiad bywyd a sefydliadau pobl anabl, i gydgyhyrchu camau gweithredu a fydd yn creu newid cadarnhaol hirdymor i bobl anabl.

Rydym yn parhau i roi cymorth i'r rhai sydd ei angen fwyaf. Yn ystod 23/24, helpodd y **Gronfa Gyngori Sengl** dros 108,000 o bobl i ddelio â mwy na 380,000 o broblemau lles cymdeithasol, gan eu galluogi i hawlio mwy na £33m o incwm ychwanegol a dileu dyledion o £11m. Gwnaethom hefyd ddarparu bron i £32m mewn grantiau i dros 234,000 o unigolion drwy'r **Gronfa Cymorth Dewisol**. Roedd dros £17.8m o hyn mewn taliadau arian parod, gan ddarparu cymorth i bobl sy'n agored i niwed yn ariannol gyda chostau byw sylfaenol fel biliau bwyd ac ynni.

Ym mis Ionawr, cyhoeddwyd ein *Strategaeth Tlodi Plant* a chefnogwyd lansiad yr Aml-fanc cyntaf yng Nghymru, sef **Cwtch Mawr**. Mae'r cynllun arloesol hwn yn helpu busnesau i leihau gwastraff drwy roi nwyddau dros ben, nad ydynt yn ddarfodus, fel papur toiled a theganau, i bobl am ddim, gan gefnogi'r rhai mwyaf anghenus yn ein cymdeithas.

8. Bwrw ymlaen tuag at filiwn o siaradwyr Cymraeg, a galluogi twristiaeth, chwaraeon a'r celfyddydau i ffynnu

Ein huchelgais yw cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg a chyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Ym mis Chwefror, gwnaethom gyhoeddi crynodeb o'r ymatebion i'n **Papur Gwyn ar Fil y Gymraeg ac Addysg**. Cafwyd cefnogaeth eang i'w uchelgeisiau trawsnewidiol o ran galluogi pob disgybl i ddod yn siaradwr Cymraeg annibynnol a hyderus.

Er mwyn sicrhau digon o athrawon i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, gwnaethom gyflwyno bwrsariaeth gwerth £5,000 ym mis Ebrill 2023 i'r athrawon hynny a oedd wedi ennill Statws Athro Cymwysedig ers mis Awst, i'w hannog i ymuno â'r proffesiwn ac aros ynddo. Gwnaethom hefyd lansio cyfnod 2 ein cynllun capasiti'r **gweithlu cyfrwng Cymraeg**, gyda chymorth gwerth £800,000 i alluogi ysgolion i fynd i'r afael â phrinder yn y gweithlu drwy gynlluniau lleol.

Er mwyn cefnogi rhieni ac athrawon nad ydynt yn hyderus i ddarllen y Gymraeg gyda phlant, rhoddwyd cyllid i Darllen Co, sef platfform digidol ar-lein sy'n caniatáu i blant ddarllen a gwrandao ar lyfrau Cymraeg ar yr un pryd. Bellach, mae ychydig yn llai na 40,000 o bobl yn elwa ar y platfform.

Ym mis Mawrth 2024, gwnaethom lansio'r **rhaglen Llysgenhaddon Diwylliannol**, gan alluogi pobl ledled Cymru i wirfoddoli, hyfforddi a chymhwysu fel llysgenhaddon lleol fel y gallant gefnogi unigolion sy'n

newydd i gymunedau ddysgu rhagor am y Gymraeg a'n diwylliant.

Mae ein sector creadigol yn enghraifft o lwyddiant economaidd. I ysgogi twf ymhellach a meithrin doniau a sgiliau, gwnaethom ariannu ystod o fentrau yn ystod 23/24, gan gynnwys dros 30 o brosiectau yn y sectorau teledu, gemau ac animeiddio drwy ein **Cronfa Datblygu Cymru Greadigol**. Ym mis Chwefror, gwnaethom hefyd gyhoeddi dros £700,000 ar gyfer 17 o leoliadau cerddoriaeth annibynnol llawr gwlad er mwyn eu galluogi i gynnal gweithgareddau diwylliannol drwy gydol y flwyddyn.

Rydym yn sylweddoli pwysigrwydd gweithgareddau diwylliannol Cymraeg ar gyfer sicrhau cyfleoedd i ddefnyddio a chadw sgiliau Cymraeg. Ym mis Hydref, ar y cyd ag S4C, gwnaethom lansio **Sinema Cymru** i flaenoriaethu a chefnogi'r gwaith o gynhyrchu ffilmiau Cymraeg. Hyd yma, mae pedair ffilm wedi'u blaenoriaethu er mwyn eu datblygu.

Rydym yn cefnogi grym y celfyddydau, diwylliant a chreadigrwydd, ac ym mis Mai, cyhoeddwyd ein hymgyngoriad ar strategaeth ddiwylliant newydd sef *Blaenoriaethau ar gyfer Diwylliant 2024-2030*. Er gwaethaf y cyd-destun ariannol heriol, rydym wedi parhau i fuddsoddi mewn prosiectau diwylliannol blaenllaw gan gynnwys ailddatblygu **Theatr Clwyd** a'r **Amgueddfa Bêl-droed newydd i Gymru**.

9. Gwneud ein dinasoedd, ein trefi a'n pentrefi yn lleoedd gwell fyth i fyw a gweithio ynddynt

Ein huchelgais yw rhoi diwedd ar ddiartrefedd yn ei holl ffurfiau ym mhob cwr o Gymru, gan sicrhau bod diartrefedd yn brin, yn fyr a heb ei ailadrodd. Ym mis Hydref, gwnaethom gyhoeddi Papur Gwyn ar **roi diwedd ar ddiartrefedd** yng Nghymru ar gyfer ymgynghoriad a chafwyd 380 o ymatebion. Dros y 12 mis diwethaf, mae dros 17,500 o bobl wedi cael cymorth drwy lety dros dro gyda dros £210m wedi'i roi yn ystod 23/24 i atal diartrefedd a darparu cymorth.

Ym mis Mehefin 2023, cyhoeddwyd y Papur Gwyrdd ynghylch creu llwybr tuag at **Dai Digionol** – gan gynnwys Rhenti Teg a Fforddiadwyedd. Cafwyd dros 380 o ymatebion a fydd yn darparu gwybodaeth ar gyfer y Papur Gwyn.

Rydym wedi ymrwymo o hyd i gynyddu nifer y tai cymdeithasol. Mae'r Datganiad Ystadegol Tai Fforddiadwy diweddaraf ar gyfer 22/23, a gyhoeddwyd ym mis Tachwedd, yn dangos bod 3,212 o gartrefi ychwanegol i'w rhentu yn y sector cymdeithasol wedi'u sicrhau ledled Cymru, sef cynnydd o 25% o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Yn ystod 23/24, ariannodd y **Rhaglen Gyfalaf ar gyfer Llety Dros Dro** 549 o gartrefi ychwanegol i'w rhentu yn y sector cymdeithasol, gan gynnwys caffael 498 o gartrefi.

Ym mis Hydref 2023, gwnaethom gyflwyno **Safon Ansawdd Tai Cymru** newydd, y newid mwyaf ers dros 20 mlynedd i safonau tai cartrefi cymdeithasol presennol. Yn sgil blaenoriaethu gofynion o ansawdd uchel sy'n canolbwyntio ar

hyblygrwydd, gofod a chynaliadwyedd, mae'n sicrhau bod tai cymdeithasol yn arwain y ffordd o ran lleihau allyriadau carbon a chostau ynni i denantiaid fel y gallant fyw'n dda yn eu cartrefi yn awr ac yn y dyfodol.

Mae ein cynllun **Trawsnewid Trefi** yn adfywio ein trefi drwy sicrhau bod adeiladau gwag yn cael eu defnyddio unwaith eto. Yn ystod 23/24, gwnaethom roi benthyciadau gwerth dros £8m i bum awdurdod lleol, gan helpu prosiectau a oedd yn cynnwys adfer 12 safle defnydd cymysg yn ardal Caerffili, aildatblygu Tŷ Parc yng Nghaerdydd a thrawsnewid banc gwag yng Nghaernarfon yn bedwar fflat i bobl ifanc ddiartref.

Ym mis Medi 2023, newidiodd y terfyn cyflymder diofyn ar ffyrdd cyfyngedig yng Nghymru o 30mya i 20mya er mwyn achub bywydau a gwneud cymunedau'n fwy diogel. Mae data cynnar yn awgrymu bod **nifer y damweiniau ac anafiadau wedi lleihau** ers cyflwyno'r newid hwn. Ym mis Ebrill 2024, gwnaethom ddechrau rhaglen i wrando ar y wlad er mwyn ystyried a ddylai rhai ffyrdd ddychwelyd i derfyn cyflymder o 30mya.

I fynd i'r afael ag effaith ail gartrefi, eiddo gwag a rhai mathau o lety gwyliau ar gymunedau lleol, gwnaethom roi pwerau disgresiwn i awdurdodau lleol godi hyd at 300% o dreth gyngor ar eiddo o'r fath. Ers mis Ebrill 2024, mae 18 o'r 22 o awdurdodau lleol yn defnyddio'r rhain i godi premiymau.

10. Arwain Cymru mewn sgwrs genedlaethol ar y cyd ynglŷn â'n dyfodol cyfansoddiadol, a rhoi'r presenoldeb cryfaf posibl i'n gwlad ar y llwyfan byd-eang

Chwarter canrif ers datganoli, rydym yn cymryd camau pwysig i gryfhau democratiaeth yng Nghymru.

Cyhoeddodd y Comisiwn Annibynnol ar Ddyfodol Cyfansoddiadol Cymru ei adroddiad terfynol ym mis Ionawr 2024. Dyma gam pwysig yn nhaith gyfansoddiadol Cymru. Rydym wedi derbyn holl argymhellion y Comisiwn ac wedi dechrau ystyried ffyrdd o'u rhoi ar waith.

Er mwyn sicrhau deddfwrfa fwy effeithiol ar gyfer pobl Cymru, ac ar eu rhan, cyflwynwyd Bil nodedig sef **Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau)** ym mis Medi. Cafodd y Bil hwn ei basio gan y Senedd ym mis Mai 2024 a chafodd y Cydsyniad Brenhinol ym mis Mehefin 2024. Mae'r Bil yn seiliedig ar argymhellion y Pwyllgor Diben Arbennig ar Ddiwygio'r Senedd. Cafodd yr argymhellion hyn eu cefnogi gan fwyafrif o'r Aelodau o'r Senedd ym mis Mehefin 2022.

Ochr yn ochr â'n hymdrechion i drawsnewid y Senedd yn llais mwy cynrychioliadol i Gymru, rydym hefyd yn ariannu 16 o brosiectau drwy ein **Grant Ymgysylltu â Democratiaeth**. Bydd y prosiectau hyn yn helpu'r rhai sy'n llai tebygol o gymryd rhan yn y broses ddemocratiaidd a byddant yn amrywio o helpu pobl i gofrestru i bleidleisio, i gynnal gweithdai pwrpasol ar gyfer y gymuned fyddar i'w hannog i gymryd rhan mewn gwleidyddiaeth.

Rydym yn parhau i wneud cynnydd o ran ein gwaith ar dreth gyngor decach. Ym mis

Tachwedd, gwnaethom gyflwyno **Bil Cyllid Llywodraeth Leol (Cymru)** gerbron y Senedd gan alluogi cylchoedd ailbricio bob pum mlynedd ar gyfer y dreth gyngor o 2028 ymlaen, a hynny er mwyn cadw'r dreth gyngor yn deg ac yn ymatebol i amgylchiadau economaidd. Mae ystod o welliannau eraill i'r dreth gyngor yn parhau, gan weithio gydag awdurdodau lleol, y trydydd sector ac arbenigwyr eraill.

Rydym yn parhau i hyrwyddo Cymru ar y llwyfan rhyngwladol ac yn creu cyfleoedd sy'n newid bywydau i bobl yng Nghymru o ran dysgu, astudio a gwirfoddoli ledled y byd. Ers 2022, mae **Taith**, ein rhaglen gyfnewid ddiwylliannol ac addysgol wedi ariannu dros 12,000 o gyfleoedd i gymryd rhan. Mae Taith wedi canolbwyntio ar gefnogi pobl o gefndiroedd difreintiedig i elwa ar brofiadau rhyngwladol.

Mae Cymru'n parhau i fod yn genedl fasnachu falch ac mae ein hallforion yn rhan hanfodol o economi Cymru. Drwy **Gynllun Gweithredu Allforio Cymru**, rydym wedi parhau i gyflawni ystod o raglenni i helpu allforwyr presennol i dyfu, ehangu i farchnadoedd tramor newydd ac annog busnesau allforio newydd yng Nghymru. Yn ystod 23/24, gwelodd ein rhaglenni allforio gynnydd o 23% yn nifer y prosiectau allforio sy'n helpu busnesau, gan gynnwys 26 o deithiau masnach tramor a thros 300 o fusnesau yn cymryd rhan mewn clystyrau allforio, gan feithrin gallu allforio ledled Cymru.

Adolygu'r Amcanion Llesiant

Mae ein Rhaglen Lywodraethu, a gyhoeddwyd yn 2021, wedi'i threfnu o amgylch 10 amcan llesiant, sef, wrth ystyried ein pwerau, y meysydd lle y gallwn wneud y cyfraniad mwyaf posibl at y nodau llesiant.

Eleni, am y tro cyntaf, fe wnaethom ymgynghori â'r Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol ynglŷn ag adolygu'r amcanion llesiant. Mae hyn yn rhan bwysig o'r ddyletswydd partneriaeth gymdeithasol a byddwn yn gweithio gyda'r Cyngor i drafod sut y gallwn wella a datblygu'r dull gweithredu ar gyfer y dyfodol. Bydd hyn yn cynnwys ymgysylltu'n gynharach ynglŷn ag adolygu ein hamcanion llesiant a chynnwys y Cyngor yn ein gwaith cynllunio yn y tymor canolig i'r tymor hwy drwy ein dull newydd o ymdrin ag Adolygiad Gwariant Cymru.

Fel eraill ledled Cymru, gwnaethom wynebu pwysau ariannol sylweddol yn ystod 23/24 yn sgil chwyddiant uchel tu hwnt. Mae ein cyllideb yn werth £800 miliwn yn llai na'r disgwyl adeg adolygiad gwariant diwethaf y DU yn 2021. Bu'n rhaid inni wneud penderfyniadau anodd drwy gydol y flwyddyn er mwyn byw o fewn ein Cyllideb.

Yn y cyd-destun hwn, rydym wedi adolygu ein hamcanion llesiant a osodwyd yn 2021 ac wedi dod i'r casgliad na fyddant yn cael eu newid ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod.